

OLİMPİYAT KÜRSÜSÜNDEN BİLİM ZİRVESİNE

Namık Kemal PAK*

G enel anlamda bilimin amacı, doğayı anlamak ve insanın çevresiyle uyum içinde mutlu, müreffeh ve adaletli bir toplum ve dünya düzeni kurmasına yardımcı olmaktır. Nitekim, bilim ve teknoloji tarih boyunca dünyamızdaki tüm büyük ilerleme, değişme ve gelişmelerin itici gücünü oluşturmuş ve ülkelerin kaderine etki eden faktörlerin başında gelmiştir. Rönesans döneminde temelleri atılan çağdaş bilim, özellikle çağımızda baş döndürücü bir hızla gelişmekte ve bu gelişme zemininin bulunduğu ülkelerde toplumsal-siyasi çerçevenin gelişiminde de belirleyici rol oynamaktadır.

21. yüzyıla girmeye hazırlandığımız bu dönem, Türk ulusunun gelişmiş ülkeler arasına girerek bir bilgi toplumu olarak ilerlemesi ya da az gelişmişliğin onur kırıcı sorunları ile birlikte yaşamak arasındaki tercihinin şekilleneceği bir dönemdir. Bu tercihi doğru yönde kullanabilmemizin tek yolu bilimin egemen kılınmasıdır. Bilime yapılacak yatırımlar uzun vadede bile olsa doğrudan doğruya ülkenin geleceğine yapılan yatırımlardır. Ancak, burada yanılığa düşmemenin ilk koşulu, bilimsel çalışmalara önyargı ile başlamamaktır.

Bilim ve onun ayrılmaz bir parçası haline gelmiş olan teknolojinin gelişiminde etkili olan faktörler, insan gücü, finansman, fiziksel alt yapı ve bilgiden oluşmaktadır. Ancak, bu girdilerin gelişimindeki katkı payları eşit değildir; insan gücünün yani insan/beyin faktörünün diğerlerine göre ağırlığı çok fazladır. Bu nedenle, çağdaş bilim düzeyine ulaşmak için bilimsel insan gücü kaynağımızın nicelik ve nitelik olarak çok hızla evrensel boyutlara çıkarılması, bunun için de çok sayıda gencimizin bilime çekilmesi bir zorunluluktur.

Yetenekli öğrencilerin keşfedilerek, bilime çekilmesinde, çeşitli özendirici teşvik ve araçların kullanılması önemli rol oynamaktadır. Ülkemizdeki yüksek öğretim istatistiklerinin incelenmesinden, değişen ekonomik değer yargıları ve yeterince bilgilendirilmeme nedeniyle gençlerimizin son yıllarda bilime yeterince sıcak bakmadıkları gibi bir izlenim ortaya çıkmaktadır. Gençlerimize, bilimin yalnızca bir meslek olarak değil, fakat saygın bir yaşam biçimi olarak seçilmesinin gerektiği de çeşitli yollarla anlatılmalıdır.

Fizik, kimya, matematik, biyoloji ve enformatik alanlarında düzenlenmekte olan Uluslararası Bilim Olimpiyatları da bu özendirici araçların en başında yer almaktadır. Olimpiyatlar, dilleri, siyasî ve sosyal alışkanlıkları farklı çeşitli ululardan öğrenciler ara-

sında dünyanın yapay sınırları ötesinde uluslararası işbirliğinin, ilişkilerin ve arkadaşlıkların kurulmasında, ülkelerin evrensel bilim dünyasında tanıtılmasında etkin rol oynamış bir süreçtir. Olimpiyat yarışmaları, bu yetenekli gençlerin daha sonra da müspet bilimler alanında çalışmalarını teşvik etmiştir ve edecektir. Bunun sonucunda ise başlıca eğitim ve araştırma kuruluşu olan üniversitelerin eğitim ve araştırma faaliyetlerinde belirli bir iyileşme sağlanacaktır.

Bu olimpiyatlara katılacak olan, 20 yaşından gün almamış ve herhangi bir yüksek öğrenim kurumuna kayıt yaptırmamış öğrencilerin seçme ve yetiştirme faaliyetleri bilindiği gibi ülkemizde TÜBİTAK tarafından yürütülmektedir.

1985'ten beri sistematik olarak katılmakta olduğumuz matematik ve fizik olimpiyatlarına ilaveten 1993 yılında biyoloji ve enformatik dallarında da katılım başlamıştır. 1994'ten itibaren kimya dalında katılabilmek için çalışmalarımız sürmektedir.

10 - 18 Temmuz 1993 tarihleri arasında Virginia - ABD'de yapılmış olan XXIV. Fizik Olimpiyatlarının sonuçlarını değerlendirmeden "fizik" bilimine kısaca bakarsak, fiziğin, teknolojik yeniliklerde vazgeçilmez bir unsur olduğunu görürüz. Bu önem, yeni yüksek teknolojiler çerçevesinde, geleneksel teknolojilere kıyasla çok belirgin bir artış göstermiştir.

Fizik olimpiyatlarına katılan öğrencilerimiz son yıllarda başarılı sonuçlar almaktadır. Takımın derecesi genelde % 30'larda seyretmekte, bireysel düzeyde ise gümüş ve bronz madalyalar rahatlıkla kazanılmaktadır. Bu yıl 17 kişilik altın madalya grubuna bir öğrencimizin girmiş olması son derece sevindiricidir. Bireysel derecesi dünya 12. liği olan bu yetenekli çocuğumuzu yürekte kutluyoruz.

Ancak, bu sonuçlardan ne abartılı iyimserlikler ne de karamsarlıklar çıkartmamak gerekir. Takım olarak ilk beşte yer alan bir Bulgaristan'ın çok daha aşağılardaki sözcüleri bir Norveç'ten bilimsel olarak daha üst düzeyde olduğu gibi bir sonuç çıkartmaya çalışmak bilimsel bir yaklaşım değildir kuşkusuz.

Tüm benzer faaliyetlerde olduğu gibi bu faaliyetin de kendi iç dinamikleri mevcuttur. Uluslararası platformdaki başarıların toplumlara moral enjekte edici etkisi nedeni ile bazı ülkeler bu faaliyetlere abartılı önem vermekte ve faaliyeti kurumsallaştırmaktadır. Bizim için işin en önemli boyutu, bu faaliyet çerçevesinde ülkemizin en yetenekli gençlerini keşfederek onları bilime çekmek ve bu alandaki başarılı sonuçlar yoluyla bilimin anlam ve önemini toplum

* Prof.Dr., TÜBİTAK Başkan Yardımcısı.